

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงวารสาร กระบวนการผลิตวารสาร หน่วยงานที่ผลิตวารสารทางการทหาร การแบ่งเนื้อหาของสาขาวิชาการทหาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วารสาร

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง ความหมายของวารสาร ความสำคัญของวารสาร ประเภทของวารสาร วัตถุประสงค์ของวารสาร และกลุ่มผู้ใช้วารสาร

ความหมายของวารสาร

Osborn (1973) ให้คำจำกัดความของวารสารไว้ว่า วารสาร (Periodical) คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นระยะ มีกำหนดออกแน่นอน แต่ละฉบับมีวันเดือนปีกำกับ วารสารแต่ละฉบับบรรจุบทความหลายบทความ เขียนโดยผู้เขียนหลายคน และแต่ละฉบับไม่สมบูรณ์ในตัว แต่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับฉบับก่อนหน้า หรือฉบับที่ตามหลังมาในชุดเดียวกันนั้น

จากคำจำกัดความใน Ulrich's International Periodicals Directory (1997) คำว่า "Periodical" หมายความว่าสิ่งพิมพ์ที่ออกต่อเนื่อง แต่ละฉบับในชุดใช้ชื่อเรื่องเดียวกัน ตามปกติพิมพ์ออกสม่ำเสมอ ตามระยะเวลาที่กำหนด และตั้งใจออกตลอดไป วารสารแต่ละฉบับในชุดมีการให้หมายเลขเรียงลำดับหรือระบุวันเดือนปีที่ออก

Harrod (1971) ให้คำจำกัดความของ "Periodical" ว่าสิ่งพิมพ์ซึ่งออกตามระยะเวลาที่กำหนด หรือออกอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจออกตลอดไป ในแต่ละฉบับประกอบด้วยบทความ งานเขียนอื่น ๆ โดยผู้เขียนหลายคน

จากคำจำกัดความของวารสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วารสาร (Periodical) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นระยะ มีกำหนดออกแน่นอน ตั้งใจออกต่อเนื่องตลอดไป แต่ละฉบับในชุดใช้ชื่อเรื่องเดียวกัน และมีหมายเลขประจำฉบับหรือวันเดือนปีกำกับ แต่ละฉบับบรรจุบทความและงานเขียนอื่น ๆ หลายบทความ และเขียนโดยผู้เขียนหลายคน

ความสำคัญของวารสาร

ในบรรดาสังพิมพ์ต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ วารสารนับว่ามีความสำคัญต่อผู้ใช้มากกว่าหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น (Elder et al, 1990) ทั้งนี้เพราะวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกแน่นอนและต่อเนื่อง เสนอข้อมูลที่ทันสมัย ช่วยให้ผู้อ่านติดตามความก้าวหน้าของข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว นอกจากนี้วารสารยังมีความสำคัญ ดังนี้

1. วารสารเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่น่าเสนอข่าวสาร ความรู้ใหม่และทันสมัย ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาวิจัย ทฤษฎี แนวโน้ม ความคิดเห็น ข่าว ข้อมูลสถิติ ประกาศ รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Harvey, 1978)
2. วารสารวิชาการเป็นสิ่งพิมพ์ที่บันทึกเรื่องราว ผลการค้นคว้าวิจัย ที่เปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร จะได้รับการตรวจสอบก่อนการตีพิมพ์ ทำให้บทความมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปอ้างอิงได้ และการเข้าถึงบทความในวารสารทำได้ง่ายกว่าหนังสือ เพราะมีการจัดทำดัชนี บทคัดย่อ ช่วยให้ค้นคว้าหรือเข้าถึงบทความได้สะดวกรวดเร็ว (Davinson, 1978 ; Grogan, 1973)
3. วารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกแน่นอน และออกต่อเนื่องสม่ำเสมอ (Davinson, 1978 ; Mount, 1991) ช่วยให้ผู้อ่านติดตามข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง (Grogan, 1973) และมีระบบการบอกรับสมาชิก ช่วยให้วารสารถึงมือผู้ใช้ได้ทันเวลา (Graham, 1990)
4. วารสารเสนอเรื่องราวหรือบทความหลากหลายที่น่าสนใจ มีวิธีการเขียนที่สั้นกะทัดรัด การอ่านบทความในวารสารจึงประหยัดเวลากว่าการอ่านหนังสือ (Davinson, 1978)
5. วารสารเป็นเวทีแสดงความรู้ ความคิดเห็นและจุดเริ่มต้นของนักประพันธ์ใหม่ ๆ (Gardner, 1981)
6. วารสารเป็นแหล่งสร้างชื่อเสียงและเป็นรางวัลตอบแทนแก่ผู้เขียน ผู้ที่ได้รับการอ้างอิงในการเขียน บรรณาธิการหรือผู้ผลิต โดยพิจารณาจากความนิยมในการอ่าน การนำไปอ้างอิงหรือการนำไปทำดรรชนีและสาระสังเขป (สุวรรณ อินทร์รักษา, 2532)

ประเภทของวารสาร

การแบ่งประเภทของวารสารสามารถแบ่งได้หลายวิธี แต่ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการแบ่งวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสาร และการแบ่งตามหน่วยงานที่จัดพิมพ์วารสาร

สำหรับการแบ่งประเภทของวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสาร มีรายละเอียดดังนี้

Grogan (1973) ได้แบ่งวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสารออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วารสารปฐมภูมิ (Primary Journals) เป็นวารสารที่ตีพิมพ์ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย หรือผลการทดลองที่ค้นพบเป็นครั้งแรก โดยยังไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน ได้แก่ วารสารวิชาการและวิจัย ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัยโดยเฉพาะ และเพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามความก้าวหน้าของการวิจัยหรือการค้นคว้าทดลองใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา วารสารวิชาการและวิจัย ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยสมาคมทางวิชาการและสถาบันอุดมศึกษา

2. วารสารทุติยภูมิ (Secondary Journals) เป็นวารสารที่ได้กลั่นกรองหรือเรียบเรียงเนื้อหาจากวารสารปฐมภูมิ โดยนำมาย่อและจัดทำข้อมูลบรรณานุกรม และจัดประเภทหรือจัดระบบไว้ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าและอ้างถึง วารสารทุติยภูมิแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 วารสารปริทัศน์ (Review Journals) เป็นวารสารที่รวบรวมบทความที่เคยตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ วิจัย เปรียบเทียบ และให้ข้อสรุปที่สำคัญ และเพื่อเป็นการรายงานหรือวิเคราะห์ วิจัยความก้าวหน้าในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง

2.2 วารสารดัชนีและสาระสังเขป (Indexing and Abstracting Journals) เป็นวารสารที่ใช้เป็นคู่มือค้นหาบทความในวารสาร โดยระบุข้อมูล บรรณานุกรม ซึ่งประกอบด้วยชื่อผู้เขียนบทความ ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ฉบับที่ วันเดือนปี เลขหน้า และคำค้นหรือหัวข้อเรื่อง และมีระบบในการจัดกลุ่มและจัดเรียงลำดับ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถค้นหาบทความที่ต้องการได้สะดวกรวดเร็ว ถ้าเป็นวารสารสาระสังเขปจะมีบทคัดย่อหรือบทสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของบทความในวารสาร

Davinson (1978) ได้จำแนกวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสาร เป็น 2 ประเภทคือ

1. วารสารปฐมภูมิ (Primary Journals) เป็นวารสารที่ตีพิมพ์ผลการทดลอง รายงานการค้นคว้าวิจัยที่ได้ค้นพบเป็นครั้งแรก และยังไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามผลการค้นคว้าทดลองใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา วารสารปฐมภูมิ ได้แก่ วารสารวิชาการและวารสารวิจัย ซึ่งออกโดยสมาคมวิชาการ และสถาบันการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อแลกเปลี่ยนสารนิเทศระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน และเพื่อตีพิมพ์ผลการค้นคว้าวิจัยอย่างสม่ำเสมอ บทความหรือผลงานที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารประเภทนี้จะต้องผ่านการตรวจพิจารณาประเมินค่าจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์มีเนื้อหาและวิธีเขียนที่ถูกต้อง สั้นและชัดเจน ได้มาตรฐานตามที่กำหนด

2. วารสารทุติยภูมิ (Secondary Journals) วารสารในกลุ่มนี้มีตั้งแต่วารสารที่มีเนื้อหาวิชาการจนถึงวารสารที่มีอายุการใช้งานสั้น และมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อเสนอความรู้ เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยบริษัท

และสำนักพิมพ์ทางการค้าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากการโฆษณา วารสารในกลุ่มนี้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.1 วารสารเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีทั้งรายสัปดาห์ รายเดือน และรายสามเดือน เนื้อหาที่ลงในวารสารทั้งหมดเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและข้อขัดแย้งของเหตุการณ์สำคัญ ๆ เนื้อหาทางด้านการเมืองและเรื่องระดับชาติ

2.2 วารสารเกี่ยวกับงานอดิเรกและบันเทิง เป็นวารสารที่มีต้นทุนการผลิตสูง มีรูปภาพสวยงาม เนื้อหาที่เสนอในวารสารอาจเป็นเรื่องความรู้ทั่วไป เรื่องอ่านเล่น สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น และเรื่องเบ็ดเตล็ด

2.3 วารสารเทคนิคและการค้า และวารสารควบคุมการจำหน่าย

วารสารเทคนิคและการค้า (Technical and Trade Journals) วารสารประเภทนี้มุ่งเสนอข้อมูลที่จำเป็นแก่ลูกค้าในวงการอุตสาหกรรม โดยทำในรูปแบบที่ย่อเนื้อหาลงให้อ่านง่าย ผู้อ่านวารสารประเภทนี้คือ ผู้บริหาร ผู้ผลิต ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก และผู้ปฏิบัติงานในวงการอุตสาหกรรม วารสารเทคนิคและการค้ามุ่งเสนอข่าวสาร ข่าวกิจกรรมของบริษัทต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สถิติ การตลาด และเรื่องอื่น ๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้อ่าน

วารสารควบคุมการจำหน่าย (Controlled Circulation Journals) เป็นวารสารที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของบริษัทต่าง ๆ ในวงการอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง ข้อมูลที่ลงในวารสารประกอบด้วย บทความสั้น ๆ สรุปแนวโน้มในวงการอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งข่าวผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ วารสารประเภทนี้ส่วนใหญ่แจกฟรีแก่ลูกค้า ผู้ที่สนใจในวารสาร และอยู่ในฐานะที่มีอำนาจจัดซื้อผลิตภัณฑ์และบริการใด ๆ ได้

2.4 วารสารประชาสัมพันธ์ เป็นวารสารของบริษัทเอกชน หน่วยงานและองค์การต่าง ๆ วารสารประชาสัมพันธ์จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมและส่งเสริมภาพพจน์ของหน่วยงานให้แก่ผู้ใช้บริการหรือลูกค้า และลูกจ้างของหน่วยงาน หรือการโฆษณาผลิตภัณฑ์และบริการของหน่วยงาน ตามปกติแจกฟรีแก่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ และลูกจ้างของหน่วยงาน

2.5 หนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มุ่งเสนอข่าวที่ทันสมัย รวมทั้งให้ความรู้ และความบันเทิง ครอบคลุมบทความทุกประเภท โดยทั่วไปมีกำหนดออกรายวัน รายสัปดาห์ และรายปักษ์

สำหรับการแบ่งประเภทของวารสารตามหน่วยงานที่จัดพิมพ์ Grogan (1973) ได้แบ่งหน่วยงานที่จัดพิมพ์วารสาร เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. วารสารที่จัดพิมพ์โดยสมาคมวิชาการและวิชาชีพ เป็นวารสารวิชาการและวิจัยที่สมาคมวิชาการและวิชาชีพแต่ละสาขาผลิตขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยใหม่ ๆ ในด้านทฤษฎีหรือด้านปฏิบัติของนักวิชาการหรือนักวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสมาคม
2. วารสารที่จัดพิมพ์โดยสถาบันอุดมศึกษา เป็นวารสารวิชาการที่มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาผลิตขึ้นมา เพื่อรายงานผลการวิจัยของอาจารย์ และนักวิชาการของสถาบัน
3. วารสารที่จัดพิมพ์โดยหน่วยงานของรัฐบาล เป็นวารสารที่หน่วยงานของรัฐบาลผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่หรือรายงานผลการวิจัยของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเงินทุนวิจัยจากรัฐบาล
4. วารสารที่จัดพิมพ์โดยสถาบันวิจัยอิสระ เป็นวารสารวิชาการ และวิจัยที่ผลิตโดยสถาบันวิจัยอิสระ ซึ่งรับทำงานวิจัยสาขาต่าง ๆ หรืออาจรับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยหรือรัฐบาล ภายใต้สัญญาจ้าง
5. วารสารที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ทางการค้า สำนักพิมพ์ทางการค้าจัดพิมพ์วารสารทุกรูปแบบสำหรับผู้อ่านทุกระดับ เช่น วารสารวิชาการและวิจัย วารสารกึ่งวิชาการ วารสารเทคนิค และการค้า เป็นต้น

การจำแนกประเภทของวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสาร และตามหน่วยงานที่จัดพิมพ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วารสารแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ วารสารปฐมภูมิ และวารสารทุติยภูมิ ภายใต้วารสารแต่ละประเภทยังแบ่งย่อยออกเป็นวารสารวิชาการ วารสารกึ่งวิชาการ วารสารครรชนีและสาระสังเขป วารสารปริทัศน์ วารสารประชาสัมพันธ์ วารสารเทคนิคและการค้า และหนังสือพิมพ์ วารสารเหล่านี้จัดพิมพ์โดยหน่วยงานประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สมาคมวิชาการและวิชาชีพ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐบาล สถาบันวิจัยอิสระ และสำนักพิมพ์เพื่อการค้า

อย่างไรก็ตาม ในการแบ่งประเภทของวารสารตามลักษณะข้อมูลในวารสาร วารสารแต่ละสาขาวิชา มีประเภทวารสารต่าง ๆ ไม่เท่ากัน บางสาขาวิชามีวารสารครบทุกประเภท ขณะที่บางสาขาวิชา เช่น สาขาวิชาการทหาร มีวารสารเฉพาะบางประเภทเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของวารสาร

วารสารส่วนใหญ่มักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจัดทำขึ้นเพื่ออะไร มีผู้ใช้เป้าหมายกลุ่มใด นอกจากนั้นวัตถุประสงค์ของวารสารยังเป็นสิ่งสำคัญในการผลิต เนื่องจากเป็นสิ่ง

กำหนดเนื้อหาสาระของวารสาร และเป็นแนวทางในการจัดหาและคัดเลือกบทความ วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายเบื้องต้นในการจัดทำวารสารมี 3 ประการ คือ (Wolseley, 1955)

1. เพื่อบอกข่าวคราวความรู้ (to inform)
2. เพื่อแนะนำแนวทางต่าง ๆ (to guide)
3. เพื่อให้ความบันเทิงใจ (to entertain)

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของวารสารจะแตกต่างกันตามประเภทของวารสาร กล่าวคือ วารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิจัย วารสารกึ่งวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ วารสารประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ผลงาน กิจกรรม และเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน วารสารซึ่งผลิตโดยสมาคมทางวิชาการหรือวิชาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างสมาชิก วารสารข่าวผลิตเพื่อรายงานสถานการณ์และข่าวสารต่าง ๆ และหนังสือพิมพ์มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข่าวสารและสิ่งที่น่าสนใจทั่วไป

กลุ่มผู้ใช้วารสาร

กลุ่มผู้ใช้วารสารเป็นปัจจัยประการแรกที่จะกำหนดนโยบายของวารสาร กล่าวคือ ในการผลิตวารสารแต่ละชื่อจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้อ่านวารสารคือใคร เพื่อสามารถจัดทำเนื้อหาสาระของวารสารให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน

ในการจัดทำวารสาร ไม่ว่าจะเป็นวารสารวิชาการ หรือวารสารทั่วไป มักจัดทำเพื่อกลุ่มผู้ใช้ต่อไปนี้คือ นักบริหาร นักวางแผน นักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ความแตกต่างของกลุ่มผู้ใช้จะมีเฉพาะในวารสารเฉพาะสาขาวิชา ขึ้นอยู่กับว่าวารสารนั้นเป็นวารสารเฉพาะในสาขาวิชาใด ก็จะจัดทำขึ้นเพื่อกลุ่มผู้ใช้เฉพาะนั้น เช่น วารสารทางการแพทย์ มีกลุ่มผู้ใช้เฉพาะที่เป็นนักส่งเสริมการเกษตร เกษตรกร และผู้ประกอบการเกษตร ส่วนวารสารทางการแพทย์ผลิตเพื่อกลุ่มแพทย์ พยาบาล และผู้เกี่ยวข้องในวงการแพทย์ทุกกลุ่ม สำหรับวารสารทางการทหาร กลุ่มผู้ใช้เฉพาะคือกลุ่มทหารทุกประเภทและผู้เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มสมาชิกหรือผู้ที่อยู่ในวงการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เป็นต้น (Kellough and Gomez, 1989 ; Hogg, 1994)

สำหรับวารสารเฉพาะสาขาวิชา นอกจากจะจัดทำเพื่อกลุ่มผู้ใช้เฉพาะแล้ว วารสารบางชื่อยังจัดทำเพื่อกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นนักบริหาร นักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ส่วนจะเป็นกลุ่มผู้ใช้ใดขึ้นอยู่กับประเภทของวารสารว่าเป็นวารสารวิชาการ กึ่งวิชาการ หรือวารสารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

กระบวนการผลิตวารสาร

การผลิตวารสาร เป็นกระบวนการในการจัดทำวารสารซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการผลิตที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการผลิต การจัดหาบทความต้นฉบับ การคัดเลือกบทความต้นฉบับ การตรวจแก้ต้นฉบับ และการจัดพิมพ์

1. การกำหนดผู้รับผิดชอบในการผลิต ในการผลิตวารสารโดยทั่วไป ผู้รับผิดชอบในการผลิตหรือองค์กรของวารสารประกอบด้วยฝ่ายที่รับผิดชอบ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายกองบรรณาธิการ ฝ่ายจัดการหรือฝ่ายบริหาร และฝ่ายผลิต สำหรับฝ่ายกองบรรณาธิการถือเป็นหัวใจของการจัดทำวารสาร เนื่องจากมีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำ ตระเตรียม รวบรวมเนื้อหาทั้งหมด เพื่อลงพิมพ์ให้เป็นรูปเล่มสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะออกจำหน่ายแจกแก่ผู้อ่าน (เดกิง พันธุ์เดกิงอมร, 2533)

อย่างไรก็ตาม การแบ่งองค์กรในการผลิตวารสารขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น นโยบายขององค์กร ขนาดของวารสาร กำหนดออกของวารสาร เป็นต้น วารสารบางชื่ออาจแบ่งองค์กรในการผลิตเป็น 3 ฝ่ายดังกล่าวข้างต้น ในขณะที่บางชื่อแบ่งหน่วยงานมากกว่า 3 ฝ่าย และวารสารบางชื่อไม่มีการแบ่งหน่วยงานย่อย มีเฉพาะกองบรรณาธิการ รับผิดชอบการผลิตทุกขั้นตอน

สำหรับจำนวนของผู้รับผิดชอบในการผลิต ขึ้นอยู่กับปริมาณของงานและระดับความมีประสิทธิภาพที่ต้องการ วารสารขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะมีคณะผู้จัดทำประมาณ 6-12 คน เพื่อให้มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างมีประสิทธิภาพ ในสำนักงานของนิตยสารขนาดเล็กโดยทั่วไปจะมีคณะผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วย (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2530)

- 1.1 บรรณาธิการอำนวยการ
- 1.2 บรรณาธิการบริหาร
- 1.3 หัวหน้าฝ่ายศิลป์
- 1.4 ผู้ช่วยบรรณาธิการ
- 1.5 บรรณาธิการบทความ
- 1.6 บรรณาธิการตรวจต้นฉบับ
- 1.7 ผู้จัดการฝ่ายผลิต

ในวารสารขนาดใหญ่อาจเพิ่มตำแหน่งต่าง ๆ ได้ตามความจำเป็น เช่น คนตรวจพิสูจน์อักษร พนักงานพิมพ์ดีด เป็นต้น นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของวารสารแล้ว จำนวนผู้รับผิดชอบยังขึ้นอยู่กับระยะดีห่างของการออกวารสาร กล่าวคือ วารสารรายสัปดาห์ย่อมต้องการคณะผู้จัดทำมากกว่าวารสารรายเดือน และนอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อหาของวารสารด้วย กล่าวคือวารสารที่เน้นด้านการวิเคราะห์หรือเสนอข่าว จะมีจำนวนบุคลากรมากกว่าวารสารประเภทแสดงความคิดเห็นหรือบทความ หรือนวนิยาย เพราะสามารถมีข้อเขียนจากนักเขียนภายนอกกองบรรณาธิการได้มาก (Click and Baird, 1974)

2. การจัดหาบทความต้นฉบับ จัดหาได้จากแหล่งสำคัญ 2 แหล่ง คือ จากภายในกองบรรณาธิการ (Internal Source) และจากภายนอกกองบรรณาธิการ (External Source) (เดกิง พันธุ์เดกิงอมร, 2533)

2.1 จากภายในกองบรรณาธิการ โดยบทความส่วนใหญ่มีสมาชิกของกองบรรณาธิการเป็นผู้เขียน เช่น เรื่องเกี่ยวกับนโยบาย บทบรรณาธิการ แผนงาน บุคคลและเนื้อหาหลักของวารสารนั้น ๆ

2.2 จากภายนอกกองบรรณาธิการ ซึ่งได้จากผู้อ่าน (จดหมาย บทความ โคลงกลอน สารคดี การ์ตูน ฯลฯ) นักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การ (เรื่องสำหรับวารสารขององค์การหรือหน่วยงานโดยเฉพาะ) บุคคลจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง นักเขียนอิสระ (Free-lance) และจากที่อื่น ๆ เช่น การจัดการประกวดเรื่องสั้น บทความ บทกลอน การ์ตูน ฯลฯ และเรื่องที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอให้วารสารลงเผยแพร่ไว้ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2520)

3. การคัดเลือกบทความต้นฉบับ ตามปกติผู้ทำการคัดเลือกบทความต้นฉบับ ได้แก่ บรรณาธิการ ผู้ช่วยบรรณาธิการ บุคลากรในกองบรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ การคัดเลือกบทความควรกระทำล่วงหน้านาน ๆ เช่น วารสารรายเดือน ควรวางแผนการพิมพ์และคัดเลือกบทความล่วงหน้า 1 ปี หรืออย่างน้อยก่อนเวลาพิมพ์ 3-4 เดือน ส่วนมากแล้วนักเขียนอิสระจะเป็นผู้ส่งงานเขียนเข้ามาขังวารสารต่าง ๆ เพื่อให้กองบรรณาธิการคัดเลือก บรรณาธิการควรติดต่อนักเขียนทราบถึงการตัดสินใจว่าวารสารสารตอบรับหรือตอบปฏิเสธบทความเหล่านั้น ด้วยเหตุผลใด (ครุณี หิรัญรักษ์, 2530) วารสารแต่ละฉบับจะมีเกณฑ์การคัดเลือกบทความที่แตกต่างกันตามนโยบายในการผลิตของวารสาร

4. การตรวจแก้ต้นฉบับ ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับมักเป็นบุคลากรกลุ่มเดียวกับที่ทำหน้าที่คัดเลือกบทความต้นฉบับ ซึ่งได้แก่ บรรณาธิการ ผู้ช่วยบรรณาธิการ หรือบุคลากรในกองบรรณาธิการ ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับจะจัดกลาภาษา แก้ไขเนื้อหาให้เข้ากับรูปแบบที่วารสารต้องการ

รวมทั้งทำหน้าที่จัดคอลัมน์ต่าง ๆ ให้เข้ากับเนื้อที่ในวารสาร เพื่อส่งไปยังแผนกเรียงพิมพ์ (ครุณี หิรัญรักษ์, 2530)

โดยทั่วไป ในการตรวจแก้ต้นฉบับ ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับมีหน้าที่หลายประการ (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2520) คือ

4.1 ตรวจสอบการเขียน เพื่อให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ การสะกดการันต์ ลีลาการเขียนของวารสารนั้น

4.2 ตรวจสอบข้อเท็จจริงในข่าว บทความ และเรื่องอื่น ๆ ที่จะนำลงในวารสาร

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของเรื่อง รวมทั้งระมัดระวังมิให้การเสนอเรื่องมีอคติ

4.4 ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

4.5 เขียนหัวเรื่องของบทความและกำหนดขนาดของอักษรที่จะใช้

4.6 ตัดและย่อเรื่องให้สั้นเพื่อให้พอดีกับเนื้อที่สำหรับลงพิมพ์

4.7 ตรวจสอบถ้อยคำและข้อความที่ขาดจรรยาบรรณ ส่งไปในทางที่ผิดศีลธรรม ปราศจากรสนิยมที่ดี และจะทำให้เกิดการหมิ่นประมาท

5. การจัดพิมพ์ บทความต้นฉบับที่ได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จะเข้าสู่กระบวนการพิมพ์ ซึ่งอาจใช้วิธีการพิมพ์ได้หลายระบบ เช่น การพิมพ์โรเนียวอัดสำเนา ระบบเลตเตอร์เพรส และระบบออฟเซต เป็นต้น ในการจัดพิมพ์ ผู้ผลิตควรเลือกโรงพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งอาจเป็นโรงพิมพ์ของหน่วยงานหรือโรงพิมพ์ภายนอกหน่วยงานก็ได้

สำหรับขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพิมพ์ทุกชนิด คือการพิสูจน์อักษร เป็นกระบวนการสุดท้ายหลังจากที่เรียงพิมพ์เรียบร้อยแล้ว การพิสูจน์อักษรเพื่อแก้ไขคำผิดอาจทำเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้งก่อนลงมือพิมพ์หรือถ่ายทำเป็นแม่พิมพ์ หลังจากนั้นจึงจัดพิมพ์ เย็บเล่ม และเข้ารูปเล่ม และพร้อมที่จะนำออกเผยแพร่ต่อไป (ครุณี หิรัญรักษ์, 2530)

ปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและคอมพิวเตอร์มาช่วยในการผลิตวารสาร เช่น ผู้เขียนบทความส่งต้นฉบับ โดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) บรรณาธิการใช้คอมพิวเตอร์ในการตรวจแก้ไขข้อมูล ใช้ในการจัดทำรายชื่อและที่อยู่ของสมาชิกวารสาร จัดทำรายชื่อและที่อยู่ของผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ จัดพิมพ์งานต่าง ๆ ในสำนักงาน การตรวจแก้ต้นฉบับด้วยวิธีออนไลน์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญ บรรณาธิการ และผู้เขียนบทความ ฝ่ายศิลป์ใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบรูปเล่มและการจัดหน้า (layout) เป็นต้น

หน่วยงานที่ผลิตวารสารทางการทหาร

การศึกษาเกี่ยวกับหน่วยงานที่ผลิตวารสารทางการทหารจะเป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์และผู้ให้บริการสารนิเทศทางการทหารในการจัดหา และให้บริการสารนิเทศแก่ผู้ใช้สำหรับหน่วยงานที่ผลิตวารสารทางการทหาร จากการสำรวจของผู้วิจัย พบว่าแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน และสมาคมหรือองค์การทางการทหาร สำหรับรายละเอียดของหน่วยงานผู้ผลิตวารสารทางการทหาร แต่ละประเภทมีดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐบาล

หน่วยงานภาครัฐบาลที่ผลิตวารสารทางการทหาร มีเฉพาะหน่วยงานราชการเพียงประเภทเดียว ส่วนรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอิสระ ไม่มีหน่วยงานใดผลิตวารสารทางการทหาร วารสารที่ผลิตโดยหน่วยงานราชการมีจำนวนมากที่สุด และส่วนใหญ่เป็นวารสารกึ่งวิชาการ และผลิตเพื่อกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นทหาร โดยมีหน่วยงานผู้ผลิตเป็นหน่วยงานระดับกรม กอง สถาบัน และสำนักงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย ตัวอย่างของหน่วยราชการที่ผลิตวารสารทางการทหาร เช่น

กระทรวงกลาโหม

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบัญชาการทหารสูงสุด

กองทัพบก

กองทัพอากาศ

กองทัพอากาศ

กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

2. หน่วยงานภาคเอกชน

หน่วยงานภาคเอกชนที่ผลิตวารสารทางการทหารประกอบด้วย สำนักพิมพ์ 2 แห่ง และมูลนิธิ 2 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตวารสารกึ่งวิชาการ ผลิตเพื่อกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นทหารและประชาชนทั่วไป รายชื่อสำนักพิมพ์และมูลนิธิ มีดังนี้

สำนักพิมพ์

บริษัทชุมชนสารสนเทศ จำกัด

สำนักงานนิคมสารคดีเหล่า

มูลนิธิ

มูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

มูลนิธิอนุรักษ์และพัฒนาอากาศยานไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

3. สมาคมหรือองค์การทางการทหาร

สมาคมหรือองค์การทางการทหารที่ผลิตวารสารทางการทหารมี 3 หน่วยงานคือ

สมาคมกำลังสำรองรักษาตินแดนไทย

สมาคมเวชศาสตร์การบินแห่งประเทศไทย

ชมรมยุทธศาสตร์ สถาบันวิจัยทางยุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ทั้งสามหน่วยงาน ผลิตวารสารทั้งวิชาการและวารสารวิชาการ และผลิตเพื่อกลุ่มทหารและประชาชนทั่วไป รวมทั้งกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการและนักวิจัย

การแบ่งเนื้อหาของสาขาวิชาการทหาร

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงระบบการจัดหมู่ และหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารของทั้ง 3 เหล่าทัพ ที่ใช้เป็นแนวทางในการจำแนกเนื้อหาของสาขาวิชาการทหาร ได้แก่ แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้ (เลขหมู่เนื้อหาวิชาการทหาร) ระบบการจัดหมู่แบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Class U, Class V และ Class T) และหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารของทั้ง 3 เหล่าทัพ คือโรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

1. แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้ กำหนดเลขหมู่เนื้อหาวิชาทหารไว้ในหมวด 300 สังคมศาสตร์ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ หมวด 700 สถาปัตยกรรม และหมวด 900 ประวัติศาสตร์ โดยปรากฏในเลขหมู่ต่อไปนี้

หมวด 300 สังคมศาสตร์

เลขหมู่ 355 การทหาร ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการทหารทั่วไป สงครามและรูปแบบของสงคราม สถานการณ์และนโยบายการทหาร การวิจัยและพัฒนาการทหาร ชีวิตความเป็นอยู่ของทหารและสิทธิต่าง ๆ แหล่งทรัพยากรทางทหาร งานธุรการและกำลังพล ปฏิบัติการทางทหาร (ยุทธวิธี และยุทธศาสตร์การรบแบบต่าง ๆ การส่งกำลังบำรุง) การฝึก การบริหารงาน ที่ตั้งทางทหาร และบริภัณฑ์และยุทธภัณฑ์ทางทหาร

เลขหมู่ 356 ทหารเดินเท้าและสงคราม มีรายละเอียดเกี่ยวกับทหารราบ ซึ่งเป็นเหล่าทหารหลักเหล่าหนึ่งของกองทัพบก

เลขหมู่ 357 กองทัพบกและสงคราม มีรายละเอียดเกี่ยวกับทหารม้า ซึ่งเป็นเหล่าทหารหลักเหล่าหนึ่งของกองทัพบก

เลขหมู่ 358 ทหารม้ายานเกราะและหน่วยทหารเทคนิคและสงคราม หน่วยทหารอากาศและอวกาศและสงคราม มีรายละเอียดเกี่ยวกับเหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง เหล่าทหารเทคนิคอื่น ๆ กองทัพอากาศและการปฏิบัติการทางอากาศ

เลขหมู่ 359 กองทัพเรือและสงคราม มีรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ และนโยบายของกองทัพเรือ การวิจัยและพัฒนา ชีวิตความเป็นอยู่และทรัพยากร การจัดหน่วยและกำลังพลของทหารเรือ ปฏิบัติการของทหารเรือ (ประวัติศาสตร์ ยุทธวิธี ยุทธศาสตร์ การส่งกำลังบำรุง) การฝึกงานบูรณาการ ที่ตั้งและยุทธโศปกรณ์ ทหารหน่วยชำนาญพิเศษ (นาวิกโยธิน หน่วยรักษาชายฝั่ง หน่วยเทคนิค)

หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์

เลขหมู่ 623.1-623.7 วิศวกรรมทหาร มีรายละเอียดเกี่ยวกับการป้อมค่าย การวางกับระเบิด วิศวกรรมการป้องกัน สรรพาวุธ ขีปนาวุธ การบินใหญ่ เทคโนโลยี การขนส่งทางทหาร ปฏิบัติการอื่น ๆ ทางวิศวกรรมทหาร (การข่าวกรองและแผนที่การลาดตระเวน) การวิศวกรรมการเดินเรือและกลาสี (สถาปัตยกรรมการออกแบบเรือ เรือ อู่เรือ ท่าเรือ)

เลขหมู่ 660 อุตสาหกรรมเคมี มีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุระเบิด

หมวด 700 สถาปัตยกรรม

เลขหมู่ 725.18 สถาปัตยกรรมอาคารสมัยใหม่ เกี่ยวกับอาคารที่ทำการของทหารและตำรวจ เช่น ค่ายทหาร ป้อมปืน

หมวด 900 ประวัติศาสตร์

เลขหมู่ 901 ประวัติอารยธรรมของมนุษย์ในด้านการทหาร

2. ระบบการจัดหมู่แบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้กำหนดเนื้อหาวิชาทหารไว้ดังนี้

หมวด U การทหารทั่วไป แบ่งย่อยออกเป็น สงคราม ประวัติศาสตร์การทหาร ทหาร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การซ้อมรบ การยุทธร่วม การศึกษาและการฝึกทางทหาร แบบธรรมเนียมทหาร ประวัติศาสตร์อาวุธยุทธโศปกรณ์

ในหมวด U ยังแบ่งย่อยออกเป็น

UA กองทัพบก แบ่งเป็น การจัดหน่วย สถานการณ์ทางทหารทั่วไปและนโยบายการป้องกันประเทศ การระดมสรรพกำลัง การป้องกันฝ่ายพลเรือน การสื่อสารทหาร

UB การบูรณาการทหาร แบ่งเป็น การกำลังพล การข่าว การพระธรรมนูญ

UC การซ่อมบำรุงและการขนส่ง

UD ทหารราบ

UE ทหารม้าและยานเกราะ

UF ทหารปืนใหญ่

UG ทหารช่าง

UH เหล่าอื่น ๆ ได้แก่ การแพทย์ทหาร การประชาสัมพันธ์

อนุศาสนาจารย์ ตรียางค์ทหาร การสวัสดิการ และกิจการพลเรือน เป็นต้น

หมวด V นาวิกศาสตร์ แบ่งย่อยเป็น ยุทธศาสตร์ทางเรือ ยุทธวิธี การฝึก การวิจัยทางทหารเรือ สมุทรศาสตร์ทางเรือ ชีวิตทหารเรือ ความเป็นอยู่และประเพณี เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์ การบริหารกองทัพเรือ กฎหมายทหารเรือ การส่งกำลังบำรุง นาวิกโยธิน สรรพาวุธทหารเรือ อนุศาสนาจารย์ ตรียางค์ทหารเรือ หน่วยรักษาชายฝั่ง การสื่อสารทหารเรือ ทหารช่าง การเดินเรือและพาณิชย์นาวี

หมวด T เทคโนโลยี แบ่งย่อยเป็นเทคโนโลยีทั่วไป วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ยานยนต์ การบิน และยานอวกาศ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การจัดหมู่ระบบบทสนิมของคิวอี และการจัดหมู่แบบทอสมุครัฐสภาอเมริกัน กำหนดเนื้อหาวิชาทหารไว้อย่างละเอียด ครอบคลุมเนื้อหาสาขาวิชาการทหารทุกด้าน แต่เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาทางการทหารที่มีเสนอในวารสารทางการทหารที่ผลิตในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเปรียบเทียบกับหลักสูตรการศึกษาของสถาบันการศึกษาวิชาการทหารชั้นสูงของแต่ละเหล่าทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารของเหล่าทัพต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทางการทหารของไทยอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

สำหรับการจัดหมวดวิชาตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ มีดังต่อไปนี้

หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2537) ประกอบด้วยวิชาหลักและวิชาเลือก ดังนี้

ก. วิชาหลัก

1. หมวดวิชาพื้นฐาน

1.1 วิชาเสนาธิการกิจ

- การกำลังพล
- การข่าวกรอง
- ยุทธการ

- การส่งกำลังบำรุง
  - กิจการพลเรือน
  - การปลัดบัญชี
  - การช่วยรบ
  - การฝึกแก้ปัญหาสนามการกิจ
- 1.2 **วิชาเสริมความรู้และลักษณะผู้นำ**
- ประวัติศาสตร์ทหาร
  - การบริหาร
  - การศึกษาวิธีการวิจัย
  - จริยธรรมของฝ่ายอำนาจการและความเป็นผู้นำ
  - การบรรยายพิเศษ
  - คอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหาร
- 1.3 การดูงานหน่วย/เหล่า
- 1.4 เบ็ดเตล็ด
2. **หมวดวิชาการป้องกันประเทศ**
- 2.1 **วิชายุทธวิธี**
- การพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง
  - กองพล
  - กองทหารขนาดใหญ่กว่ากองพล
  - การรบภายใต้สภาพพิเศษ
  - การยุทธร่วมและยุทธผสม
  - ยุทธศาสตร์
- 2.2 วิชาการจำลองยุทธ
- 2.3 การฝึกภาคสนาม ครั้งที่ 1
- 2.4 การฝึกภาคสนาม ครั้งที่ 3
- 2.5 การตรวจและศึกษาภูมิประเทศประกอบการฝึกภาคสนาม ครั้งที่ 1, 3
3. **หมวดวิชาการสงครามพิเศษ**
- 3.1 การสงครามพิเศษ
- 3.2 การรักษาความมั่นคงภายใน
- 3.3 การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

3.4 การฝึกภาคสนาม ครั้งที่ 2

3.5 การตรวจและศึกษาภูมิประเทศประกอบการฝึกภาคสนาม ครั้งที่ 2

4. หมวดวิชาการพัฒนาประเทศ

4.1 การพัฒนาในระดับรัฐบาล

4.2 การพัฒนาประเทศในโครงการที่ทหารเข้าไปมีส่วนร่วม

4.3 การพัฒนาพื้นที่ในความรับผิดชอบของทหาร

4.4 การตรวจและศึกษาภูมิประเทศประกอบวิชาการพัฒนาประเทศ

บ. วิชาเลือก

1. กลุ่มวิชาการป้องกันประเทศ

2. กลุ่มวิชาการสงครามพิเศษ

3. กลุ่มวิชาพัฒนาประเทศ

4. กลุ่มวิชาทั่วไป

ค. การฝึกอบรบเฉพาะหน้าที่

1. งานด้านกำลังพล

2. งานด้านการข่าว

3. งานด้านยุทธการและผู้บังคับบัญชา

4. งานด้านการส่งกำลัง

5. งานด้านกิจการพลเรือน

หลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ พ.ศ.2533 (โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ, 2534)

ประกอบด้วย 5 หมวดวิชา คือ

หมวดวิชาที่ 1 การปฐมนิเทศ

ก. ชุดวิชาการทหารเรือทั่วไป

ข. ชุดวิชาสื่อสาร

ค. ชุดวิชายุทธวิธี

ง. ชุดวิชาประกอบ

หมวดวิชาที่ 2 ยุทธศาสตร์

ก. ชุดวิชาหลักยุทธศาสตร์

ข. ชุดวิชายุทธศาสตร์ทางเรือ

หมวดวิชาที่ 3 เสนาธิการกิจ

- ก. ชุดวิชาการบริหารและการจัดฝ่ายเสนาธิการ
- ข. ชุดวิชาการเรียบเรียงและการบรรยาย
- ค. ชุดวิชาการวิเคราะห์และการตกลงใจทางทหาร
- ง. ชุดวิชาการวางแผนทางเรือ
- จ. ชุดวิชาการกำลังพล
- ฉ. ชุดวิชาการข่าวกรอง
- ช. ชุดวิชาการส่งกำลังบำรุง
- ซ. ชุดวิชาการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์

หมวดวิชาที่ 4 สงครามทางเรือและวิชาทหาร

- ก. ชุดวิชาการปฏิบัติการทางเรือทั่วไป
- ข. ชุดวิชาการป้องกันฝั่ง
- ค. ชุดวิชาสงครามหุ้มระเบิด
- ง. ชุดวิชาการปฏิบัติการทางอากาศและอากาศยาน
- จ. ชุดวิชาการปฏิบัติการปราบเรือดำน้ำ
- ฉ. ชุดวิชาการปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก
- ช. ชุดวิชาการปฏิบัติการในลำน้ำ
- ซ. ชุดวิชาสงครามนอกแบบ
- ฅ. ชุดวิชาการสงครามทางบก
- ฉ. ชุดวิชาการควบคุมเรือพาณิชย์และเรือประมง
- ฉ. ชุดวิชายุทธภีพา

หมวดวิชาที่ 5 วิชาพิเศษ

- ก. ชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ
- ข. ชุดวิชากิจการระหว่างประเทศ
- ค. ชุดวิชาเศรษฐศาสตร์
- ง. ชุดวิชากิจการภายในประเทศ
- จ. ชุดวิชาภาษาอังกฤษ
- ฉ. ชุดวิชาสังคมภีพา
- ช. ชุดวิชาการดูกิจการและศึกษาภูมิประเทศ

หลักสูตรโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง (โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ, 2537) ประกอบด้วย 4 หมวดวิชา คือ

หมวดวิชาที่ 1 การบังคับบัญชา และการบริหาร

ตอนวิชาที่ 1 การบังคับบัญชา

- การพูด
- การบรรยายสรุปทางทหาร
- การเขียนหนังสือราชการ
- การเขียนสรุป
- การเขียนหนังสือราชการภาษาอังกฤษ
- การประชุมสัมมนา
- ภาษาอังกฤษ
- เอกสารวิจัย
- สิทธิ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา
- กฎหมายที่ผู้บังคับบัญชาควรทราบ
- ความเป็นผู้นำ

ตอนวิชาที่ 2 การแก้ปัญหา

- ความคิดสมเหตุสมผล
- ความคิดสร้างสรรค์
- การแก้ปัญหตามหลักวิชา

ตอนวิชาที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อการตกลงใจ

- พื้นฐานของการวิเคราะห์
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- การวิเคราะห์ระบบ
- การจัดการดำเนินการ
- สถิติ
- ความน่าจะเป็น
- การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและประสิทธิผล
- การตกลงใจ
- คอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหาร

ตอนวิชาที่ 4 การบริหารงาน

- หลักการบริหาร
- การจัดองค์การ
- การบริหารงานบุคคล
- การบริหารเวลา
- การบริหารโครงการ
- การบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์
- กลุ่มสร้างเสริมคุณภาพ
- การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

หมวดวิชาที่ 2 ความมั่นคงแห่งชาติ

ตอนวิชาที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

- ระบบรัฐนานาชาติ
- กลุ่มเสรีประชาธิปไตย
- สาธารณรัฐประชาชนจีน
- ซี.ไอ.เอส.และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก
- กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง
- มุขฐานความขัดแย้งระหว่างประเทศ
- พันธกรณีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

ตอนวิชาที่ 2 กำลังอำนาจแห่งชาติ

- องค์ประกอบกำลังอำนาจแห่งชาติ
- องค์ประกอบทางการเมืองของไทย
- องค์ประกอบทางการทหารของไทย
- องค์ประกอบทางเศรษฐกิจของไทย
- องค์ประกอบทางสังคมจิตวิทยาของไทย
- องค์ประกอบทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตอนวิชาที่ 3 ยุทธศาสตร์ชาติ

- วัตถุประสงค์แห่งชาติ
- ยุทธศาสตร์ชาติ
- การกำหนดและดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

หมวดวิชาที่ 3 การทหาร

ตอนวิชาที่ 1 การสงคราม

- ประวัติศาสตร์ทางการทหาร
- หลักการสงครามและแบบต่าง ๆ ของสงคราม
- หลักนิยมและแนวความคิดในการใช้กำลังทางอากาศ
- ระบบบัญชาการและควบคุม

ตอนวิชาที่ 2 นโยบายทางทหารและยุทธศาสตร์ทหาร

- ยุทธศาสตร์ทหารของประเทศไทย
- ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิศาสตร์ทหารของประเทศไทย
- ศักดิ์สงคราม
- ระบบอาวุธปัจจุบันและระบบอาวุธใหม่
- ระบบอาวุธทางอากาศของกองทัพอากาศไทย

ตอนวิชาที่ 3 แผนทางทหาร

- แผนทางทหารและกรรมวิธีในการวางแผน
- การสรรหกำลังของกองทัพไทย
- การเคลื่อนย้ายหน่วย

ตอนวิชาที่ 4 กำลังรบ

- กองทัพบกไทย
- กองทัพเรือไทย
- กองทัพอากาศไทย
- กรมตำรวจ (ตำรวจตระเวนชายแดน)

ตอนวิชาที่ 5 การข่าว

- แผนที่ในกิจการทหาร
- ข่าวกรอง
- การประมาณขีดความสามารถของข้าศึก

ตอนวิชาที่ 6 การยุทธการ

- การปฏิบัติการทางยุทธวิธีของกองทัพบก
- การปฏิบัติการทางยุทธวิธีของกองทัพเรือ
- การปฏิบัติการทางเรือ
- การปฏิบัติการทางอากาศ
- การปฏิบัติการทางอากาศยุทธวิธี

- การป้องกันทางอากาศ
- การรวบรวม
- การยุทธร่วม/ผสม
- การยุทธสะเทินน้ำสะเทินบก
- กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)
- การรักษาความปลอดภัยในเมือง (รปม.)
- การจัดและอัตรากำลังพล

ตอนวิชาที่ 7 การกำลังพล

- กิจการกำลังพลของกองทัพบก
- กิจการกำลังพลของกองทัพเรือ
- กิจการกำลังพลของกองทัพอากาศ
- การกำลังพลสำรองของกองทัพไทย
- การกำลังพลสำรองของกองทัพอากาศ

ตอนวิชาที่ 8 การส่งกำลังบำรุง

- ระบบส่งกำลังบำรุงของกองทัพบก
- ระบบส่งกำลังบำรุงของกองทัพเรือ
- ระบบส่งกำลังบำรุงของกองทัพอากาศ
- การส่งกำลังบำรุงในยุทธบริเวณ
- การส่งกำลัง
- การขนส่ง
- ปัจจัยสนับสนุนระบบการขนส่งทางทหาร
- การรถไฟ
- การทางหลวง
- การบินพลเรือน
- การทำอากาศยาน
- การทำเรือ
- การซ่อมบำรุง
- การแพทย์ทหารและการส่งกลับ
- การสวัสดิการ
- กิจการฐานบินและสิ่งอำนวยความสะดวก

- การช่างโยธา

- การพัสดุ

ตอนวิชาที่ 9 การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์

- การสื่อสารของประเทศไทย
- ระบบและข่ายโทรคมนาคมทหาร
- ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพบก
- ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพเรือ
- ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพอากาศ
- สงครามอิเล็กทรอนิกส์

ตอนวิชาที่ 10 กิจการพิเศษ

- การปลัดบัญชี
- การเงิน
- การจเร
- การพระธรรมบุญ
- อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน และวัฒนธรรมในการจัดกันด้วยอาวุธ
- กิจการพลเรือน
- การประชาสัมพันธ์

หมวดวิชาที่ 4 เสนาธิการกิจ

ตอนวิชาที่ 1 การจัดและหน้าที่ของฝ่ายอำนวยการ

- พันธกิจของฝ่ายอำนวยการ
- พันธกิจยุทธการ
- การจัดฝ่ายอำนวยการระดับสูง (กระทรวงกลาโหม และกองบัญชาการทหารสูงสุด)
- การจัดฝ่ายอำนวยการของกองทัพบก
- การจัดฝ่ายอำนวยการของกองทัพเรือ
- การจัดฝ่ายอำนวยการของกองทัพอากาศ
- การจัดฝ่ายอำนวยการของพลเรือน

ตอนวิชาที่ 2 การเขียนรายงานของฝ่ายอำนวยการ

- การแก้ปัญหาและการเขียนรายงานของฝ่ายอำนวยการ

ตอนวิชาที่ 3 เอกสารและการวางแผนทางทหาร

- กรรมวิธีในการวางแผนทางทหาร
- คำสั่งยุทธการย่อย

ตอนวิชาที่ 4 เกมสงคราม

จะเห็นว่าหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตร มีเนื้อหาวิชาที่ใกล้เคียงหรือซ้ำกัน ส่วนที่แตกต่างคือเนื้อหาเฉพาะเหล่าทัพ เมื่อนำเนื้อหาวิชาที่ใกล้เคียงหรือซ้ำกัน และเนื้อหาที่แตกต่างไปตามเหล่าทัพมาผสมผสานเข้าด้วยกัน และนำไปตรวจสอบเปรียบเทียบกับข้อกำหนดเนื้อหาวิชาทางการทหารตามแผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้ และระบบการจัดหมู่แบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ทำให้การกำหนดเนื้อหาสาขาวิชาการทหารของวารสารทางการทหาร ครอบคลุมได้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวารสารในประเทศไทย มีจำนวน 4 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตวารสารโดยตรงในสาขาสังคมศาสตร์ สาขาการเกษตร และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวม 3 เรื่อง และอีก 1 เรื่อง เป็นการศึกษาสถานภาพของวารสารวิชาการ โดยมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตวารสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตวารสารทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ มารศรี ศิวรักษ์ (2518) งานวิจัยของ ัญญา รัตนกนกพร (2537) และงานวิจัยของ ศุภิพร ช่วยชูวงศ์ (2540)

มารศรี ศิวรักษ์ (2518) ศึกษาการผลิตวารสารภาษาไทยทางด้านสังคมศาสตร์ โดยศึกษาจากบรรณาธิการวารสาร จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า วารสารสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่จัดทำโดยหน่วยงานราชการ คือ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และวารสารส่วนใหญ่มีเนื้อหาสาขาเศรษฐศาสตร์ พัฒนาการ เศรษฐกิจ และการบริหารธุรกิจ นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารส่วนใหญ่ออกไม่ตรงตามกำหนดเวลา เนื่องจากประสบปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการผลิต รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนผู้มีฝีมือในการจัดทำวารสาร ปัญหาขาดผู้เขียนบทความที่มีคุณภาพ และปัญหาขาดจำหน่ายดี

ณัฐภา รัตนกนกพร (2537) ศึกษาการผลิตวารสารทางการเกษตรในประเทศไทย จำนวน 157 ชื่อ ผลการวิจัยพบว่าวารสารทางการเกษตรที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานราชการ โดยกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานที่ผลิตวารสารมากที่สุด วารสารทางการเกษตรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เป็นวารสารวิชาการ มีกำหนดออกรายสามเดือน และครอบคลุมเนื้อหาสาขาสัตวศาสตร์มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารส่วนใหญ่มีกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายหลักคือ นักวิชาการ นักวิจัย และอาจารย์ สำหรับวิธีการเผยแพร่พบว่าใช้วิธีแจกเป็นอภินันทนาการมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่มีการให้สิ่งตอบแทนแก่ผู้เขียนเรื่อง ส่วนปัญหาสำคัญในการผลิตพบว่าผู้ผลิตวารสารทางการเกษตรประสบปัญหาขาดแคลนบทความที่จะนำมาลงมากที่สุด รองลงมาปัญหาบรรณาธิการมีงานประจำด้านอื่นมากไม่มีเวลาพอที่จะจัดทำวารสารได้เต็มที่ และ ปัญหาขาดแคลนกำลังคนช่วยในการผลิตวารสาร

ศุทธิพร ช่วยชูวงศ์ (2540) ศึกษาการผลิตวารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในประเทศไทย 164 ชื่อ ผลการวิจัยพบว่า วารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานราชการ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขผลิตวารสารมากที่สุด วารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เป็นวารสารวิจัย มีกำหนดออกรายสามเดือน และครอบคลุมเนื้อหาสาขาอายุรศาสตร์มากที่สุด วารสารส่วนใหญ่มีกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายคือ กลุ่มแพทย์ทั่วไป และแพทย์เฉพาะทาง สำหรับวิธีการเผยแพร่พบว่าวารสารส่วนใหญ่เผยแพร่โดยการแจกเป็นอภินันทนาการ และส่วนใหญ่ไม่มีการให้สิ่งตอบแทนแก่ผู้เขียนเรื่อง ส่วนปัญหาสำคัญในการผลิตพบว่า วารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจำนวนสูงสุด ประสบปัญหาการจัดหาบทความ รองลงมา คือ ปัญหาอื่น ๆ ปัญหาการตรวจแก้ไขต้นฉบับและปัญหาการจัดพิมพ์

งานวิจัยที่ศึกษาสถานภาพของวารสารวิชาการ โดยมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับ การผลิตวารสาร ได้แก่ งานวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) ซึ่งศึกษาสถานภาพของวารสารวิชาการที่จัดพิมพ์โดยคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 26 ชื่อ ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวารสารพบว่า วารสารส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัย วารสารส่วนใหญ่มีกำหนดออกรายสามเดือน และไม่มีเงินค่าตอบแทนให้แก่ผู้เขียนเรื่อง สำหรับวิธีการเผยแพร่วารสารพบว่าวารสารจำนวนมากที่สุดเผยแพร่โดยแจกเป็นอภินันทนาการ ส่วนปัญหาในการดำเนินการผลิตพบว่าวารสารส่วนใหญ่ประสบปัญหาการเงิน คือ ได้รับงบประมาณในการผลิตไม่เพียงพอ ทำให้ต้องหาโฆษณามา

ซึ่งสร้างความไม่สะดวกให้แก่ผู้จัดทำ และปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอ บรรณาธิการมีงานประจำหลายด้านและขาดความรู้ในการจัดทำวารสาร และปัญหาบทความที่นำมาลงไม่ได้มาตรฐาน

สำหรับงานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวารสารโดยตรง พบเพียงงานวิจัยของ Cai และ Keefe (1993) ซึ่งได้สำรวจวารสารทางการเกษตรที่ผลิตโดยสถาบันการศึกษาเกษตร และสถาบันวิจัยทางการเกษตรในประเทศจีน โดยการส่งแบบสอบถามไปยังบรรณาธิการวารสาร 75 ชื่อ เพื่อศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในการผลิต กระบวนการผลิต การเผยแพร่และประเมินค่าวารสารที่ผลิต ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องพบว่าทั้งสองสถาบันผลิตวารสารเฉพาะสาขามากที่สุด รองลงมาคือวารสารวิชาการทั่วไป โดยมีกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายอันดับแรกคือนักวิจัย รองลงมาคือ นักศึกษา นักการสื่อสาร เกษตรกร นักบริหาร และบุคคลทั่วไป ตามลำดับ วารสารส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของหน่วยงานแก่นักวิจัย ในด้านการผลิตวารสารพบว่าบทความที่นำมาลงตีพิมพ์ในวารสาร ส่วนใหญ่เป็นบทความที่บุคคลภายนอกส่งมา สำหรับปัญหาในการจัดพิมพ์พบว่าวารสารทางการเกษตรของจีน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องเทคโนโลยีการพิมพ์ล้าสมัย วารสารทางการเกษตรร้อยละ 79 จัดพิมพ์ด้วยระบบเลตเตอร์เพรส โรงพิมพ์ที่ใช้ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก คุณภาพต่ำ และใช้เวลาพิมพ์นาน ส่วนการเผยแพร่วารสารส่วนใหญ่ใช้วิธีการบอกรับเป็นสมาชิก

งานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีการศึกษาในบางประเด็นคล้ายคลึงกัน ได้แก่ หน่วยงานผู้ผลิต วัตถุประสงค์ในการผลิต กำหนดออก วิธีการเผยแพร่ และปัญหาในการผลิต สำหรับผลการวิจัยในด้านหน่วยงานผู้ผลิต และวัตถุประสงค์ในการผลิตวารสาร พบว่าผลการวิจัยของ มารศรี ศิวรักษ์ (2518) ัญญา รัตนกนกพร (2537) และ สุทธิพร ช่วยชูวงศ์ (2540) ปรากฏผลสอดคล้องกัน คือวารสารส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานราชการ และมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ ส่วนผลการวิจัยของ พรรณพิมล ฤตบุญ และชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) พบว่าวารสารส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัย ในขณะที่ผลการวิจัยของ Cai และ Keefe (1993) พบว่าวารสารส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของหน่วยงานแก่นักวิจัย ในด้านกำหนดออก พบว่าผลการวิจัยของ พรรณพิมล ฤตบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) ัญญา รัตนกนกพร (2537) สุทธิพร ช่วยชูวงศ์ (2540) ปรากฏผลสอดคล้องกันคือ วารสารส่วนใหญ่มีกำหนดออกรายสามเดือน

สำหรับในด้านวิธีการเผยแพร่ พบว่าผลการวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) ัญญา รัตนกนกพร (2537) และศุติพร ช่วยชูวงศ์ (2540) ปรากฏผลสอดคล้องกันคือ วารสารส่วนใหญ่ใช้วิธีการเผยแพร่โดยการแจกเป็นอภิธานนทาการ ในขณะที่ผลการวิจัยของ Cai และ Keefe (1993) ปรากฏผลแตกต่างกัน คือวารสารส่วนใหญ่ใช้วิธีการเผยแพร่โดยการบอกรับเป็นสมาชิก ในด้านค่าตอบแทนผู้เขียนเรื่อง พบว่าผลการวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) ัญญา รัตนกนกพร (2537) และ ศุติพร ช่วยชูวงศ์ (2540) ปรากฏผลสอดคล้องกัน คือ ส่วนใหญ่ไม่มีการให้สิ่งตอบแทนแก่ผู้เขียนเรื่อง

สำหรับปัญหาในการผลิตวารสาร พบว่ามีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน คือ ผลการวิจัยของ มารศรี ศิวรักษ์ (2518) พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) พบว่าวารสารส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณ ในขณะที่ผลการวิจัยของ ัญญา รัตนกนกพร (2537) และ ศุติพร ช่วยชูวงศ์ (2540) พบว่าวารสารส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนบทความที่จะนำมาลง และผลงานวิจัยของ Cai และ Keefe (1993) พบว่าวารสารส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านการพิมพ์เนื่องจากโรงพิมพ์ใช้เทคโนโลยีการพิมพ์ล้ำสมัย ทำให้ล่าช้า โรงพิมพ์มีคุณภาพต่ำ และใช้เวลาพิมพ์นาน

นอกจากนี้งานวิจัยของ ัญญา รัตนกนกพร (2537) ศุติพร ช่วยชูวงศ์ (2540) Cai และ Keefe (1993) ยังได้ศึกษาในด้านประเภทของวารสารที่ผลิตและกลุ่มผู้ใช้เป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัยด้านประเภทของวารสารปรากฏดังนี้ ัญญา รัตนกนกพร พบว่าวารสารทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นวารสารวิชาการ ศุติพร ช่วยชูวงศ์ พบว่าวารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพส่วนใหญ่เป็นวารสารวิจัย ในขณะที่ Cai และ Keefe พบว่าวารสารส่วนใหญ่เป็นวารสารเฉพาะสาขา ส่วนในด้านกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายนั้น การวิจัยของ ัญญา รัตนกนกพร และ Cai และ Keefe ปรากฏผลตรงกัน คือ วารสารที่ผลิตมีกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายหลัก คือ นักวิจัย ในขณะที่ผลการวิจัยของ ศุติพร ช่วยชูวงศ์ พบว่า กลุ่มผู้ใช้เป้าหมายของวารสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คือ กลุ่มแพทย์ทั่วไป และแพทย์เฉพาะทาง